

Laki

esitutkintalain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan esitutkintalain (805/2011) 1 luvun 2 §:n 1 momentin 3 kohta, 3 luvun 1 §:n 1 momentti ja 9 §:n 1 momentti, 4 luvun 13 §:n 1 momentti ja 16 §:n 1 momentin 7 kohta, 5 luvun 3 §, 10 luvun 1 §:n 2 ja 3 momentti sekä 11 luvun 1 §:n 2 momentin 4 kohta ja 3 momentti sekä 7 §:n 2 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat 4 luvun 13 §:n 1 momentti laissa 10/2016 ja 4 luvun 16 §:n 1 momentin 7 kohta laissa 453/2023, sekä

lisätään 3 luvun 1 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laissa 222/2026, uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2 ja 3 momentti siirtyvät 3 ja 4 momentiksi, 4 luvun 16 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on laissa 453/2023, uusi 8 kohta ja 7 luvun 10 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laissa 818/2014, uusi 5 momentti seuraavasti:

1 luku

Soveltamisalasäännökset

2 §

Esitutkinnassa selvittävät asiat

Esitutkinnassa selvitetään:

3) asianomistajan yksityisoikeudellinen vaatimus varaamalla hänelle tilaisuus sen esittämiseen kohtuullisessa ajassa, jos hän oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain (689/1997) 3 luvun 9 §:n nojalla on pyytänyt syyttäjää ajamaan hänen vaatimustaan, paitsi jos syyttäjä ilmoittaa, ettei ota vaatimusta ajaakseen;

3 luku

Esitutinnan toimittamisen yleiset säännökset

1 §

Rikoksesta tehdyn ilmoituksen kirjaaminen

Kun esitutkintaviranomaiselle ilmoitetaan rikos tai tapahtuma, jota ilmoittaja epäilee rikokseksi, esitutkintaviranomaisen on viipymättä kirjattava ilmoitus. Ilmoituksen tiedot voidaan myös liittää samasta rikoksesta aiemmin kirjattuun rikosilmoitukseen. Samaa rikoskokonaisuutta koskevat ilmoitukset voidaan käsitellä yhdellä rikosilmoituksella, jos se on epäiltyjen rikosten laadun ja asian tarkoituksenmukaisen käsittelyn kannalta perusteltua.

Jos ilmoitus on epäselvä tai puutteellinen, ilmoituksen tekijää on tarvittaessa kehoitettava täsmentämään tai täydentämään sitä. Ilmoitusta ei kirjata rikosilmoituksena, jos kehoitusta ei noudateta ja ilmoitus on asian laatu huomioon ottaen olennaisesti puutteellinen tai on ilmeistä,

ettei rikosta ole tehty. Kirjaamatta jättämisestä on tarvittaessa tehtävä päätös 11 luvun 1 §:n mukaisesti.

9 §

Esitutinnan toimittamatta jättäminen ja lopettaminen

Jollei tärkeä yleinen tai yksityinen etu muuta vaadi, esitutkinta saadaan jättää toimittamatta tai jo aloitettu esitutkinta lopettaa sellaisen rikoksen johdosta, josta ei ole odotettavissa ankarampaa rangaistusta kuin sakkoa ja jota on kokonaisuutena arvostellen pidettävä ilmeisen vähäisenä.

4 luku

Esitutkintaperiaatteet ja esitutkintaan osallistuvien oikeudet

13 §

Asiakirjan kääntäminen

Epäillylle on käännettävä kohtuullisessa ajassa kirjallisesti 12 §:ssä tarkoitetulle epäillyn käyttämälle kielelle asian kannalta olennainen esitutkinta-aineistoon kuuluva asiakirja tai sen osa, jos kääntäminen on tarpeen epäillyn oikeuden valvomiseksi. Asianomistajalle on pyynnöstä käännettävä kohtuullisessa ajassa kirjallisesti 12 §:ssä tarkoitetulle asianomistajan käyttämälle kielelle asian kannalta olennainen esitutkinta-aineistoon kuuluva asiakirja tai sen osa, jos kääntäminen on tarpeen asianomistajan oikeuden valvomiseksi, 3 luvun 1 §:n 4 momentissa tarkoitettu kirjallinen vahvistus sekä 11 luvun 1 §:ssä tarkoitettu päätös, joka koskee esitutinnan toimittamatta jättämistä, lopettamista tai päättämistä saattamatta asiaa syyttäjän harkittavaksi, taikka tällaisen päätöksen yhteenveto.

16 §

Ilmoitus epäillyn oikeuksista

Kun henkilölle ilmoitetaan, että häntä epäillään rikoksesta, hänelle on viipymättä ja viimeistään ennen hänen kuulemistaan ilmoitettava:

7) mahdollisuudesta sovitteluun rikosasioiden ja eräiden riita-asioiden sovittelusta annetussa laissa (1015/2005) säädetyillä edellytyksillä;

8) siitä, että tekijän ja asianomistajan välillä saavutettu sovinto, tekijän muu pyrkimys estää tai poistaa rikoksensa vaikutuksia taikka hänen pyrkimyksensä edistää rikoksensa selvittämistä voidaan ottaa huomioon rangaistuksen lieventämisperusteena rikoslain 6 luvun 6 §:n nojalla.

5 luku

Esitutkintaviranomaisen ja syyttäjän esitutkintayhteistyö

3 §

Yhteistyövelvollisuus

Esitutkintaviranomaisen tulee asian laadun tai laajuuden edellyttämällä tavalla ilmoittaa syyttäjälle esitutkinnan toimittamiseen ja esitutkintatoimenpiteisiin liittyvistä seikoista sekä tutkinnan edistymisestä. Jos esitutkintaviranomainen on ilmoittanut tutkittavaksi tulleesta rikoksesta syyttäjälle, tutkinnanjohtajan on neuvoteltava syyttäjän kanssa siitä, mitä asian valmisteleminen syyteharkintaa ja oikeudenkäyntiä varten edellyttää. Näissä tilanteissa tutkinnanjohtajan on ennen esitutkinnan päättämistä neuvoteltava syyttäjän kanssa siitä, onko asia selvitetty riittävästi 1 luvun 2 §:n mukaisesti, jos asian laatu tai laajuus sitä edellyttää tai jos esitutkinta on tarkoitus päättää saattamatta asiaa syyttäjän käsiteltäväksi. Pakkokeinojen käyttöön liittyvästä ilmoittamisvelvollisuudesta säädetään pakkokeinolaissa.

Esitutkintaviranomaisen ja syyttäjän tulee neuvotella esitutkintayhteistyön järjestämiseen liittyvistä kysymyksistä. Tarvittaessa heidän tulee neuvotella loppulausuntopyynnön tarpeellisuudesta. Esitutkintaviranomaisen ja syyttäjän tulee neuvotella myös loppulausuntopyynnön sisällöstä ja sen mahdollisesti edellyttämistä toimenpiteistä sekä mahdollisesta tarpeesta esitutkinnan täydentämiseen annetun loppulausunnon johdosta.

Syyttäjän on muutenkin kuin 1 ja 2 momentissa tarkoitetulla tavalla tarvittavassa määrin osallistuttava esitutkintaan sen varmistamiseksi, että asia selvitetään 1 luvun 2 §:n mukaisesti.

7 luku

Kuulustelut

10 §

Ennen kuulustelua tehtävät ilmoitukset

Tässä pykälässä tarkoitetut ilmoitukset voidaan tehdä lähettämällä ne kuulusteltavalle etukäteen. Kuulusteltavalta on tällöin tiedusteltava, onko hän ymmärtänyt ilmoitusten sisällön.

10 luku

Esitutkinnan päättäminen

1 §

Loppulausunto

Loppulausuntopyyntö on yksilöitävä. Loppulausunnon antamista varten on varattava aikaa niin, että lausunnon antaja ehtii riittävästi perehtyä asiaan ja että asian käsittelyä ei kuitenkaan tarpeettomasti viivytetä. Esitutkintaviranomaisen on loppulausunnon saatuaan harkittava, voidaanko esitutkinta päättää vai antaako lausunto aihetta esitutkinnan täydentämiseen.

Tutkinnanjohtaja päättää yhteistyössä syyttäjän kanssa loppulausunnon pyytämisestä ja sen mahdollisesti edellyttämistä toimenpiteistä. Esitutkintaviranomaisen ja syyttäjän välisestä loppulausuntomenettelyä koskevasta neuvotteluvuvelvollisuudesta säädetään 5 luvun 3 §:ssä.

11 luku

Erinäiset säännökset

1 §

Esitutkintapäätös

Edellä 1 momentissa tarkoitetusta päätöksestä on ilmentävä:

4) päätöksen perustelut asian laadun ja laajuuden edellyttämällä tavalla sekä sovelletut säännökset;

Päätös annetaan esitutkinnassa läsnä olevalle asianosaiselle tai lähetetään postitse hänen ilmoittamaansa taikka muuten esitutkintaviranomaisen tiedossa olevaan osoitteeseen. Päätös saadaan jättää antamatta tai lähettämättä, jos siitä aiheutuisi haittaa kysymyksessä olevan rikoksen tai toisen siihen liittyvän rikoksen selvittämiseksi. Päätös on annettava tai lähetettävä ilman aiheutonta viivytystä sen jälkeen, kun edellä tarkoitettua haittaa ei voi enää aiheutua. Jos rikoksella on hyvin suuri määrä asianomistajia, päätös voidaan antaa heille tiedoksi yleistiedoksiannolla noudattaen hallintolain (434/2003) 62 §:ää.

7 §

Esitutkinnasta tiedottaminen

Henkilön nimen tai kuvan saa antaa julkisuuteen vain, jos se on välttämätöntä rikoksen selvittämiseksi, rikoksesta epäillyn tavoittamiseksi, uuden rikoksen estämiseksi tai rikoksesta aiheutuvan vahingon estämiseksi. Henkilön nimen saa lisäksi antaa julkisuuteen, jos hän on itse antanut sen julkisuuteen tai suostunut siihen.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä kesäkuuta 2026.

Helsingissä 17.4.2026

Tasavallan Presidentti

Alexander Stubb

Oikeusministeri Leena Meri